

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 30.05.1969, sp. zn. 7 Cz 22/69, ECLI:CZ:NS:1969:7.CZ.22.1969.1

Číslo: 35/1970

Právní věta: Lehkomyslné jednání ve smyslu § 191 odst. 2 písm. c) zák. práce je takové jednání, kdy si vzhledem ke konkrétní časové i místní situaci na pracovišti počíná pracovník způsobem, při němž vědomě postupuje riziko hrozícího poškození na zdraví a jenž je v rozporu s obvyklým způsobem chování (tj. kdy pracovník postupuje odlišně od ostatních pracovníků).

Soud: Nejvyšší soud ČSSR

Datum rozhodnutí: 30.05.1969

Spisová značka: 7 Cz 22/69

Číslo rozhodnutí: 35

Číslo sešitu: 2

Typ rozhodnutí: Rozhodnutí

Hesla: Náhrada škody v pracovním právu

Předpisy: 65/1965 Sb. § 191

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Žalobce (člen JZD) utrpěl dne 1. 8. 1968 pracovní úraz a domáhal se na žalovaném družstvu náhrady škody z důvodu odpovědnosti podle § 190 a násl. a § 206 zák. práce.

Okresní soud Praha-východ vyhověl rozsudkem z 19. 9. 1968 žalobě zčásti a zavázal žalované družstvo zaplatit žalobci částku 3678,40 Kčs s přísl.; ve zbytku žalobu zamítl s odůvodněním, že se žalované družstvo zprostilo odpovědnosti jednou polovinou v důsledku toho, že škoda vznikla žalobci také tím, že si počínal lehkomyslně ve smyslu § 191 odst. 2 písm. c) zák. práce.

K odvolání žalobce rozhodl krajský soud v Praze rozsudkem z 26. 11. 1968 tak, že uložil žalovanému družstvu zaplatit žalobci 4394,30 Kčs s přísl.; v zamítavém výroku potvrdil rozsudek soudu prvního stupně. Odvolací soud se ztotožnil s názorem soudu prvního stupně, že si žalobce počínal lehkomyslně a že se podle § 191 odst. 2 písm. c) zák. práce žalované družstvo částečně zprostilo odpovědnosti.

Nejvyšší soud rozhodl ke stížnosti pro porušení zákona podané předsedou Nejvyššího soudu, že byl rozsudky soudů obou stupňů porušen zákon a zrušil je.

Z odůvodnění:

Řešení sporu tkví ve výkladu § 191 odst. 2 písm. c) zák. práce. Podle tohoto ustanovení se organizace zprostit odpovědnosti zčásti, jestliže prokáže, že pracovníkovi vznikla škoda proto, že si počínal v rozporu s obvyklým způsobem chování tak, že je zřejmé, že ač neporušil předpisy nebo pokyny k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, jednal lehkomyšlně a musel si přitom být vzhledem k své kvalifikaci a zkušenostem vědom, že si může přivodit úraz nebo nemoc z povolání. Ustanovení tohoto obsahu bylo poprvé uvedeno v zákoně č. 30/1965 Sb. o odškodňování pracovních úrazů a nemocí z povolání. Tím došlo k rozšíření okruhu důvodů, pro které se organizace může částečně zprostit odpovědnosti. Podle důvodové zprávy k zákonu č. 30/1965 Sb. je třeba při rozhodování, zda skutečně šlo u pracovníka o takové počínání, které by bylo možno posoudit jako lehkomyšlné jednání – riskování, postupovat vždy tak, aby takové jednání bylo prokázáno pracovníkovi na základě skutečností objektivně zjištěných při šetření příčin úrazu. Přitom je nutno přihlídnout vždy k pracovníkově kvalifikaci a jeho zkušenostem, takže určité počínání bude moci být posouzeno u staršího, kvalifikovaného pracovníka jako lehkomyšlné jednání a totéž jednání u mladého pracovníka krátce po vyučení jako neopatrnost. Důvodová zpráva k zákoníku práce vykládá obsahově shodné ustanovení § 191 odst. 2 písm. c) shodným způsobem, jak tomu bylo v důvodové zprávě k zákonu č. 30/1965 Sb.

Při výkladu ustanovení § 191 odst. 2 písm. c) zák. práce je nutno mít na mysli změnu zákonné úpravy ve srovnání s právním stavem platným před zákonem č. 30/1965 Sb., přičemž je třeba zdůraznit, že zákon setrvává na dosavadním pojetí odpovědnosti organizace. I podle zákoníku práce je zásadně dána odpovědnost organizace za následky pracovního úrazu; této odpovědnosti se může organizace zprostit jen tehdy, prokáže-li existenci určitých v zákoně výslovně uvedených podmínek. V § 191 odst. 2 písm. c) zák. práce je tato myšlenka dokonce ještě výslovně zdůrazněna (arg. slova: „že je zřejmé, že ..., jednal lehkomyšlně a ...“.).

Při výkladu tohoto zákonného ustanovení je na místě přihlídnout i k tomu, že – nehledě k výjimce uvedené v § 191 odst. 3 (věta za středníkem) zák. práce – spojuje zákon se všemi zprošťujícími důvody v tomto ustanovení uvedenými tytéž právní následky, takže je nutno dbát toho, aby nedocházelo k zcela odlišnému výkladu pojmu zavinění pracovníka, i když je samozřejmě nutno přihlídnout k celému obsahu podstat jednotlivých zprošťovacích důvodů.

K jednotlivým v citovaném zákonném ustanovení uvedeným pojmům je uvést:

V § 191 odst. 2 písm. c) zák. práce se zákon nespokojuje při vymezení pojmu zavinění s obvyklým vyjádřením v tomto směru (např. z nedbalosti nebo hrubé nedbalosti), nýbrž požaduje, aby šlo o jednání lehkomyšlné, tedy o nedbalost zvláště kvalifikovanou, při níž si pracovník musí (ne tedy pouze může) být vědom toho, že si počíná takovým způsobem, že si může přivodit úraz nebo nemoc z povolání; rozhodnými kritérii jsou jeho kvalifikace a zkušenost. Negativně je vymezeno lehkomyšlné jednání v ustanovení § 191 odst. 5 zák. práce, podle něhož za lehkomyšlné jednání nelze považovat běžnou neopatrnost a jednání vyplývající z rizika práce. Podle toho tedy lze za lehkomyšlné jednání považovat takové jednání, kdy si vzhledem ke konkrétní časové i místní situaci na pracovišti pracovník počíná způsobem, při němž vědomě podstupuje riziko hrozícího poškození na zdraví (kdy tedy – jak uvádí důvodová zpráva – toto riskuje). Nadto musí jít o takové počínání, které je v rozporu s obvyklým způsobem chování, tj. kdy pracovník postupuje odlišně než jiní pracovníci.

Z hlediska skutkového stavu bylo zjištěno, že si žalobce, který byl krátce po vyučení, lehl dne 1. 8. 1968 po určité odpracované době spolu s kombajnérem A. J. pod valník, který stál volně v poli a nebyl ještě zcela naložen. Učinili tak v době, kdy – jak uvedl svědek A. J., který byl služebně nadřízen žalobci – chtěli nechat vlhké obilí dosušit. Žalobce přitom usnul: svědek A. J. po nějaké době vstal a dokončil naložení valníku. Traktorista J. P. zapojil traktor na valník, aniž si všiml toho, zda pod valníkem někdo leží, a odtáhl valník z pole; přitom došlo k úrazu žalobce. Podle výsledků dokazování šlo žalobci pouze o to, aby si odpočinul v pracovní přestávce.

Za tohoto skutkového stavu jde o to, zda v tom, že si žalobce šel v době pracovní přestávky pouze odpočinout do stínu na místo pod valník (i když později usnul), může být spatřováno lehkomyšlné jednání, při němž by si žalobce musel být vědom toho, že si tímto svým počínáním může přivodit úraz.

Podle toho, jak byl vyložen pojem lehkomyšlného jednání v ustanovení § 191 odst. 2 písm. c) zák. práce, nešlo o lehkomyšlné jednání žalobce. V této souvislosti je nutno vzít v úvahu, že k úrazu žalobce došlo nikoli jen proto, že si šel odpočinout a volil k tomu místo pod valníkem, nýbrž proto, že usnul, že jej svědek A. J. neprobudil a že traktorista J. P. zapojil traktor na valník, aniž si všiml toho, zda pod valníkem někdo leží, a odtáhl valník z pole. Za tohoto stavu nelze totiž dospět k závěru (bere-li se v úvahu i průběh děje a přihlíží-li se k řadě momentů, jež zde spolupůsobily, a k jejich významu), že by si byl žalobce mohl a tím méně pak musel být vědom možnosti poškození na zdraví a že by tedy šlo z jeho strany o vědomé postoupení rizika v tomto směru. Ostatně nelze ani pominout, že si i starší a zkušenější pracovník – svědek A. J. počínal v této situaci stejně jako žalobce, který byl krátce po vyučení.

Z toho plyne, že soudy obou stupňů neuvažovaly podmínku lehkomyšlného jednání ve smyslu § 191 odst. 2 písm. c) zák. práce v potřebné souvislosti, jak citované zákonné ustanovení předpokládá; tím porušily zákon v ustanovení § 191 odst. 2 písm. c) zák. práce.